

Små dekorerede småkurve af forskellig oprindelse sammen med kande fra Lillerød Lervarefabrik omkring 1930.

Julekurve og andre dekorerede småkurve

TEKST OG FOTO: PER-OLOF JOHANSSON

Den malede småkurv fik i Sverige en renæssance i 1980'erne. Den blev genstand for studium, bøger og hobbyaktiviteter og solgtes som kunsthåndværk i hemslojdbutikkerne.

Som vel typisk, når noget bliver et modefænomen, kom en bestemt type til at dominere.

I Hälsingland havde man opdaget, at der havde været en til da glemt tradition for at totalmale småkurve udenpå, og det var denne tradition, som blev genoptaget som den malede kurv. En helt igennem spændende historie.

Imidlertid er emnet slet ikke så snævert, og jeg vil derfor gøre opmærksom på de andre variationer af den bemalede småkurv. Vi har jo set, at dalarhesten næsten standardiseredes til kedsommelighed, helt i strid

med traditionen. Pludselig er den standard brudt, og det opleves igen som mere traditionsrigtigt at gøre noget andet, nemlig skabe nye variationer over et gammelt tema. Samme åbenhed mener jeg man bør udvise i kurvemaleriet.

Skånske småkurve på Sjælland

For mig, som er opvokset med den skånske småkurvend skønt altså på Sjælland, er min første erindring om en malet småkurv en lille kurv bestemt til at hænge på juletræet med godter i.

Dekorationen var enkel – på kurvens langsider en blomst med lidt blade og så måske en rødmalet hank. Størrelsen kunne variere. I min samling har jeg dem fra 9 x 9 cm til 12 x 17 cm. Bortset fra dektionen og den malede hank stod småkerne i kontrast med deres farve, som de var fra naturens hånd.

” Min første erindring om en malet småkurv er en lille kurv bestemt til at hænge på juletræet med godter.

Kurve i generationer

Min far Arvid Johansson havde Lillerød Småkurvefabrik til 1970. Han overtog den i 1933 fra sin far Per Martin Johansson, som var kommet til Danmark år 1900 efter en tiårsperiode som kurvemager i Wolgast i Tyskland. I Danmark gik han i kompagniskab med sin

Sykurv og de to lågkurve i baggrunden af uvis oprindelse.

De øvrige er fremstillet i Örkened, Skåne: Avisholder, tre handskekurve, to lågkurve og lille kurv til hugget sukker! På midterste lågkurvs låg teksten: "En sådan korg gör ingen sorg".

bror Carl, der havde drevet virksomheden siden 1891. Den var startet i Kvistgård ved Helsingør, men i 1902 flyttede brødrene med familie til Lillerød (i dag Allerød).

I hovedsagen totalfremstilledes kurvene i Danmark. Det kunne dog ske, at man ikke kunne følge med ordretilgangen, og da importeret fra hjemsoget Örkened i Skåne.

Lillerød Spånkurvefabrik var indtil sit ophør det eneste sted, hvor spånkurve produceredes i Danmark. Men der var grossister i København, Odense og Århus, som importeret kurve fra Sverige. De forsøgte naturligvis at få deres leverandører til at undlade at levere til os.

” Da min far ophørte med produktionen, stod vi uden en kurv. Dette har jeg siden søgt at råde bod på ved indkøb på loppemarkeder, auktioner og i antikforretninger.

Fra midten af 1950'erne blev spånkurve fra at have været en hverdagsbrugsting også i højere grad noget „til pynt“, og så blev de saksflettede torvekurve populære. De produceres aldrig i Danmark, men indkøbtes i Örkened.

Skønt de dekorerede julekurve som princip altid skulle indkøbes i Örkened, skete det dog, at man her enten ikke kunne eller ikke ville levere, og da små julekurve var et "must", måtte vi alligevel selv gå i gang med at male.

Kurvene fra Örkened

I Örkened var det ikke kun de små julekurve, der blev dekoreret, også mange andre typer, især de forskellige saksflettede. Er kurvene selv i dag forsvundet, så kan det ses dokumenteret i prislisten fra Lönsboda Korgfabrik fra 1935. Her finder man blomsterdekorationer på små lågkurve, på kaffeflaskkorgar, brev-korg, tidningshållare, knivkorgar, handvaskor, tamburkorgar, torgkorgar, papperskorgar, sy- og arbejdskorgar, vedbårare och dockvagnar. De er alle afbildede, og dekorationen består af en enkel blomst og lidt grønne blade, måske lidt dekoration derudover på jouten, men ellers med spånerne umalede.

Da jeg omkring 1960 var i Lönsboda med en lastbil for at hente et læs kurve hos Fritjof Persson, kunne jeg ikke stå for hans dekoreret tidningshållare og købte en kasse af dem – vel en tyve stykker i alt.

Ved hjemkomsten fik jeg hård kritik for købet, for til den pris ville vi aldrig få dem solgt. Væk er de imidlertid, jeg tog en til mig selv, og den dekoreret del er da endnu bevaret.

Rig variation af blandet kvalitet

Da min far ophørte med produktionen, stod vi uden en kurv. Dette har jeg siden søgt at råde bod på ved indkøb på loppemarkeder, auktioner og i antikforretninger. Især har jeg en svaghed for en kurv med blomster.

Herved har jeg ikke kunnet undgå at bemærke, at der findes en rig variation også af individuelt malede kurve.

Sommetider er ordet dekoreret måske rigtigere. En polsk spånkurv med Bjørn Wiinblad dekoration troede jeg var en ener – til jeg så en til! Der er alt - fra den med indbrændt dekoration til den totalmalede med lidt krims-krams på jouren. Den kan være malet eller påført overføringsbilleder. Ikke alt er udført med lige stort håndelag, men der er ingen tvivl om, at kurve skal signalere glæde og tryghed. Dog findes en trist variant: Nogle har forsøgt at rationalisere også dekorationerne og har lavet en kedelig, sprøjtemalet skabelonblomst.

” Lillerød Spånkurvefabrik var indtil sit ophør det eneste sted, hvor spånkurve produceredes i Danmark.

Sidste skud på stammen blev vel Evert Granaths Lönsbodakorgar dekoreret af malerinden Frida Larsson. Lidt for kunstneriske for de traditionsbevidste, men bestemt veludførte og glade.

Når jeg i den skolefritidsordning, hvor jeg arbejder, sætter mig og maler med børnene, spørger de: Hvorfor maler du altid blomster? Så svarer jeg: Jo nu skal du høre – og så får de historien...

Kurvemager Evert Granath, Lönsboda 1988, med en favnfuld af egne kurve.

Tejne og to kurve samt kande fra Lillerød Lervarefabriks sidste brænding i 1995.